

ГРИГОРІЙ

САВІЧ

СКОВОРОДА

ПОЕТ І ФІЛОСОФ
СВОБОДИ

«СВІТ ЛОВИВ МЕНЕ
ТА НЕ СПІЙМАВ»

■ У рік вшанування 300-ліття від дня народження Григорія Сковороди російські окупанти обстріляли музей видатного українського філософа.

Зруйнувавши музей, прагнули знищити те, без чого життя українців немислиме: правда, свобода, наш дух, культура, історична пам'ять...

Та попри ворожі підступи, від давнини до сьогодні українці незламні.

*«УПОДІБНЮЙСЯ ПАЛЬМІ:
ЩО МІЦНІШЕ ЇЇ СТИСКАЄ СКЕЛЯ,
ТО ШВИДШЕ І ПРЕКРАСНІШЕ
ЗДІЙМАЄТЬСЯ ВОНА ДОГОРИ»*

Г. СКОВОРОДА

3 грудня 1722 року

с. Чорнухи на Полтавщині

9 листопада 1794 року

с. Пан-Іванівка
(нині Сковородинівка) на Харківщині

Вихованець Києво-Могилянської академії найбільше з усіх дисциплін захопився етикою. Що є філософія щастя і що є справжнє щастя? Який шлях веде до нього? Юнак перервав навчання і невдовзі сподівався знайти відповіді.

Музично обдарований, чудовий співак, він був обраний до придворної капели імператриці Єлизавети. Здавалося, оце і є «справжнє» щастя. Життя обіцяло гроші, славу. Саме в тому, аби мати надмір усього, їсти, пити й веселитися, багато хто вбачав людське щастя – та не Григорій Сковорода. Світ не спіймав його в пастку розкошів.

*«ЩОБ БУТИ ЩАСЛИВИМ
ПО-СПРАВЖНЬОМУ,
УСЕ ЦЕ ЗАЙВЕ»*

Український філософ знайшов свій шлях до щастя – геть інакший. Той шлях – через працелюбність і відкидання всякого надміру, обмеження своїх бажань і примх. Утім, світ розставив на нього нові сіті.

*«НЕПРАВДА ГНОБИТЬ І ПРОТИДІЄ, АЛЕ
ТИМ ДУЖЧЕ БАЖАННЯ БОРОТИСЯ З НЕЮ»*

Не раз мислителю пропонували прийняти чернецтво, аби займатися науками, улюбленою викладацькою діяльністю. Але Сковорода добре знав ціну таким пропозиціям!

Авжеж, викладав би поетику та інші дисципліни, але за приписами «стовпів неотесаних», які анічогісінько в тому не тямлять. Зайняв би поважне місце між ученими, піднявся щаблями кар'єрної драбини...

Стати частиною системи, потрапити в пастку високих посад філософ не хотів.

*«ЩО Є ЖИТТЯ?
СЕ ПРЯМУВАННЯ ДО ПРАВДИ»*

Він мав свій погляд на те, як викладати. І через це, зрозуміло, спалахували конфлікти зі «стовпами» – церковною владою, керівництвом освітніх закладів. Ані в Переяславському, ані в Харківському колегіумі довго вчителювати йому не дали.

Та своїх життєвих принципів Сковорода не змінив. Останні 25 років він провів як самотній мандрівний поет-філософ.

Не лише філософія – саме життя Сковороди було незвичним. Його учень і найближчий друг Михайло Ковалинський згадував, що одягався вчитель зі смаком, але дуже просто, їв лише плоди та молочні страви, і то після заходу сонця, спав не більше чотирьох годин на добу, завжди ходив пішки й був з усього задоволений.

*«НЕХАЙ ВОЛОДІЮТЬ СОБІ, ЧИМ ХОЧУТЬ.
Я Ж, ЯКЩО МАЮ ДРУЗІВ, ВІДЧУВАЮ
СЕБЕ НЕ ТІЛЬКИ ЩАСЛИВИМ,
А Й НАЙЩАСЛИВИШИМ»*

ВІРШІ, ДІАЛОГИ, ПРИТЧІ, ТРАКТАТИ... УСЯ ТВОРЧІСТЬ СКОВОРОДИ – ОДИН ВЕЛИКИЙ КОМЕНТАР ДО СВЯТОГО ПИСЬМА.

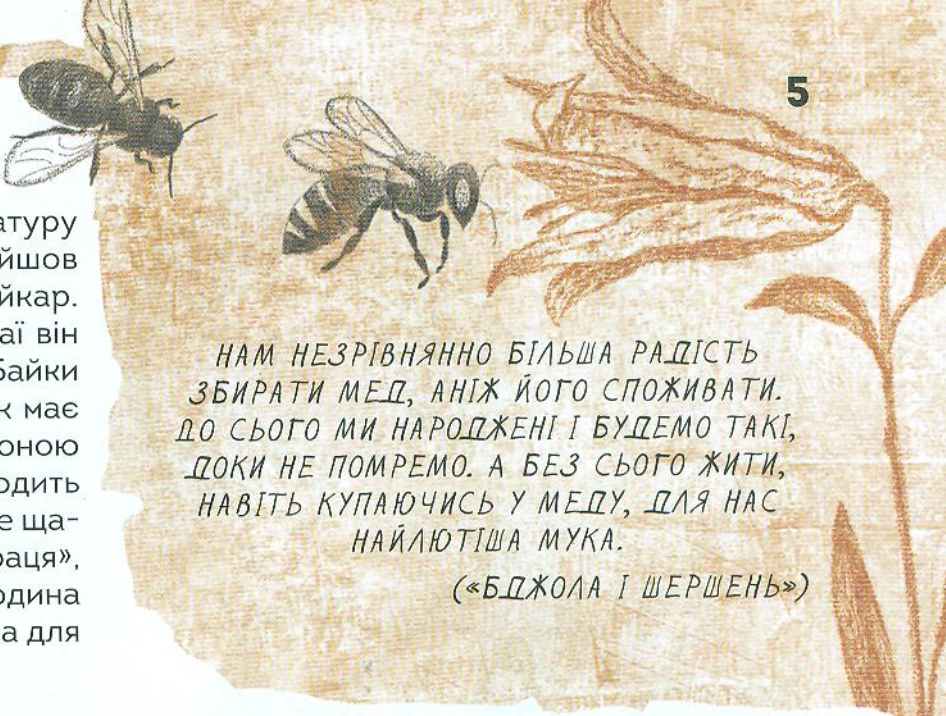
Кажуть, філософ мандрував з незвичайною палицею, якою немов благословляв кожного зустрічного. Друзі, приятелі люди на життєвому шляху стали його найбільшим щастям. А багатством – пастуша сопілка й Біблія, з мудрості якої виростали його власні твори.

Дивовижне життя мандрівного філософа й поета породило цілу низку легенд. Переповідають, що імператриця Катерина II запросила «українського Сократа» на посаду придворного філософа. На що Сковорода відповів:

*«СВОЮ ВІТЧИЗНУ Я НЕ ПОКИНУ.
МЕНІ СОПІЛКА І ВІВЦЯ
ДОРОЖЧІ ЦАРСЬКОГО ВІНЦЯ»*

В українську літературу Григорій Сковорода увійшов як талановитий поет і байкар.

1774 року в селищі Бабаї він уклав прозову збірку «Байки Харківські». Кожна з байок має «силу» – мораль. А червоною ниткою крізь байки проходить ідея, що справжнє людське щастя дає лише «сродна праця», тобто справа, до якої людина має природжений хист і яка для неї найсолодша втіха.

НАМ НЕЗРІВНЯННО БІЛЬША РАДІСТЬ
ЗБИРАТИ МЕД, АНІЖ ЙОГО СПОЖИВАТИ.
ДО СЬОГО МИ НАРОДЖЕНІ І БУДЕМО ТАКІ,
ДОКИ НЕ ПОМРЕМО. А БЕЗ СЬОГО ЖИТИ,
НАВІТЬ КУПАЮЧИСЬ У МЕДУ, ДЛЯ НАС
НАЙЛЮТІША МУКА.

(«БДЖОЛА І ШЕРШЕНЬ»)

«Правильно використав час той, хто пізнав, чого треба уникати, а чого домагатися»

У 1770-1780-х роках він об'єднав свої поезії у збірку «Сад Божественних пісень».

Десята пісня з цієї збірки «Всякому місту – звичай і права» стала найпопулярнішою псалмою, яку співали по всій Україні бандуристи й лірники.

Знаменитий вірш «De libertate» Сковороди, як і значна частина його поезій, лишився поза збіркою.

«De libertate» означає «Про свободу» – особисту свободу людини як одну з найбільших життєвих цінностей.

«ПОРА, ДРУЖЕ,
ЗАКІНЧИТИ
МАНДРІВКУ...»

За легендою, філософ передбачив кінець своєї земної мандрівки. За день до смерті він багато жартував, розповідав про подорожі. Надвечір викопав у саду собі могилу, умився, вдягнув білу сорочку, ліг у кімнаті, підклавши під голову книжки, й тихо відійшов у за-світи. Перед смертю він заповів зробити на могилі напис: «Світ ловив мене, та не спіймав».